

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Παναγιώτης Κόκκοτας Δημήτριος Αλεξόπουλος Αικατερίνη Μαλαμίτσα
Γεώργιος Μαντάς Μαρία Παλαμαρά
Παναγιώτα Παναγιωτάκη Παναγιώτης Πήλιουρας

Μελέτη Περιβάλλοντος

Δ΄ Δημοτικού

Μελέτη Περιβάλλοντος Δ' Δημοτικού

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΧΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Παναγιώτης Κόκκοτας, *Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών*
Δημήτριος Αλεξόπουλος, *Εκπαιδευτικός*
Αικατερίνη Μαλαμίτσα, *Εκπαιδευτικός*
Γεώργιος Μαντάς, *Εκπαιδευτικός*
Μαρία Παλαμαρά, *Εκπαιδευτικός*
Παναγιώτα Παναγιωτάκη, *Εκπαιδευτικός*
Παναγιώτης Πήλιουρας, *Εκπαιδευτικός*

ΚΡΙΤΕΣ-ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Ελένη Καρατζιά-Σταυλιώτη, *Λέκτορας του Πανεπιστημίου Πατρών*
Δέσποινα Αγγελοπούλου, *Σχολική Σύμβουλος*
Σοφοκλής Πλιακοπάνος, *Εκπαιδευτικός*

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Γιώργος Πισκοπάνης, *Σκιτσογράφος - Εικονογράφος*

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Χριστίνα Σπυροπούλου, *Φιλολόγος*

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ

Αλεξάνδρα Χ. Κουλουμπαρίση,
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

ΕΞΩΦΥΛΛΟ

Γιώργος Καζάζης, *Εικαστικός Καλλιτέχνης*

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

ACCESS Γραφικές Τέχνες Α.Ε.

Γ΄ Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:

«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος

Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.

Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Πράξη με τίτλο:

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Τύπας

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου

Γεώργιος Οικονόμου

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

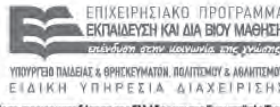
Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗΣ

Η επανέκδοση του παρόντος βιβλίου πραγματοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών & Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω ψηφιακής μακέτας, η οποία δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ / ΕΠ «Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» / Πράξη «ΣΤΗΡΙΖΩ».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Οι αλλαγές που ενσωματώθηκαν στην παρούσα επανέκδοση έγιναν με βάση τις διορθώσεις του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Παναγιώτης Κόκκοτας Δημήτριος Αλεξόπουλος Αικατερίνη Μαλαμίτσα
Γεώργιος Μαντάς Μαρία Παλαμαρά
Παναγιώτα Παναγιωτάκη Παναγιώτης Πήλιουρας

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ:

Η συγγραφή και η επιμέλεια του βιβλίου πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Μελέτη Περιβάλλοντος Δ' Δημοτικού

Κατάλογος Μουσείων όπου εκτίθενται τα παρακάτω:

σελ. 36: Παριζιάνα, στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

σελ. 36: Ο Ερμής του Πραξιτέλη, στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας

σελ. 36: Ο Δίσκος της Φαιστού, στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηρακλείου

σελ. 36: Ταυροκαθάψια, τοιχογραφία στον Αρχαιολογικό χώρο της Κνωσού

σελ. 42: Ξυλόγλυπτη ρόκα, εικονίζεται η Παναγία Βρεφοκρατούσα, ο Άγιος Γεώργιος, δικάφαλος αετός, γυναικεία μορφή και δύο δράκοντες, αρχές 20^{ου} αι., στο Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης

σελ. 42: Περιλαίμιο επίχρυσο συρματερό: συμπλήρωμα της νυφικής φορεσιάς της Αττικής, 19^{ος} - 20^{ος} αι., στο Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης

σελ. 42: Κεφαλάρι με το Μάη: μαξιλάρι από τη Σκύρο με κεντητή παράσταση του Μάη, απεικόνιση εθίμου της Πρωτομαγιάς, 19^{ος} αι., στο Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης

σελ. 48: Ρωμαϊκό άγαλμα, στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας

Πρόελευση φωτογραφιών*

αρχείο Μαρίας Κούτρα [σελ.15: (1), (2), σελ.21: (1), (2), σελ.45: (1), σελ.49: (1), (2), σελ.62: (1), σελ.68: (1), σελ.69: (1), σελ.81: (1), σελ.84: (2), (3)], «Συνταγές της Τασίας», της Τασίας Δενδρινού, Εκδόσεις Λιβάνη [σελ.19: (1), (2)], έντυπο Υπουργείου Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Πρόγραμμα Μεγάλων Έργων 2000-2006 [σελ.27: (1), (2), (3), (4), (5)], «Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ ΣΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ ΓΗ», ΕΥΔΑΠ [σελ.28: (1), (2)], αρχείο της Αττικό Μετρό [σελ.30: (1)], «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ», του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ΟΕΔΒ [σελ.36: (1), σελ.48: (2)], ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΠΑΤΑΚΗ, Oxford [σελ.36: (2), (5), (6), σελ.37: (1), (3), σελ.46: (1), (4), σελ.48: (3), (4), (5), (6), σελ.49: (6), (7), σελ.51: (5), σελ.54: (1), σελ.64: (1)], ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ, Συλλογή Εμφιετζόγλου, Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Τέχνη, Αθήνα 1999, (φωτ. Δ. Ταμβίσκος - Δ. Κανέλλος) [σελ.37: (2)], Μουσείο Λευκών Πάρου, [σελ. 100: (1)], [σελ.39: (2)] Υπουργείο Πολιτισμού, Διεύθυνση Λαϊκού Πολιτισμού, Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης, ημερολόγιο [σελ.42: (1), (2), (3)], αρχείο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ [σελ.65: (1), (2), (3)], Προσέχω την Πόλη μου... χρησιμοποιώ τις Αστικές Συγκοινωνίες!, έντυπο ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ, [σελ.71: (1)], αρχείο Δημήτρη Παπασωτηρίου [σελ.75: (1)], ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ, ΕΥΔΑΠ [σελ.77: (1)], αρχείο Σ. Κάλφα [σελ.94: (1), σελ.99: (3), (4)], Περιοδικό «Η Διάπλασις των Παίδων», Ιανουάριος 1947 [σελ.139: (1)].

* Οι περισσότερες φωτογραφίες προέρχονται από το αρχείο των μελών της συγγραφικής ομάδας.

Οι αριθμοί στις παρενθέσεις αναφέρονται στις φωτογραφίες κάθε σελίδας. Η αρίθμηση έγινε με βάση τη θέση τους (από αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω).

ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΕΛΛΑΔΑ – Η ΧΩΡΑ ΜΑΣ (Τόπος)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Πρώτη γνωριμία με την Ελλάδα	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Γνωρίζουμε καλύτερα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Το γεωγραφικό διαμέρισμα όπου ζούμε	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Πολιτικός χάρτης της Ελλάδας: Μια άλλη ματιά στα γεωγραφικά διαμερίσματα.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Ο τόπος μας: Τα φυσικά χαρακτηριστικά του	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Ο τόπος μας: Ο τρόπος ζωής άλλοτε και τώρα	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Ο τόπος μας: Μέρη με ιστορία	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. Σημαντικά έργα.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. Πώς κατασκευάζεται ένα έργο	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. Πώς ένα σημαντικό έργο αλλάζει τη ζωή μας	32
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	34

ΕΝΟΤΗΤΑ 2. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΛΑΩΝ (Πολιτισμός)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Ο πολιτισμός των Ελλήνων.....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Η παράδοσή μας: όσα «έφτασαν» σε μας από παλιά	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ένας διάλογος με τον πολιτισμό	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Θρησκευτικά μνημεία στον τόπο μας	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Από πολιτισμό σε πολιτισμό	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Αθλητισμός και πολιτισμός.....	53
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	56

ΕΝΟΤΗΤΑ 3. Η ΦΥΣΗ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΑΣ (Φυσικό Περιβάλλον και Προστασία)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Οικοσυστήματα της Ελλάδας	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Οικοσυστήματα του τόπου μας	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Σπονδυλωτά και ασπόνδυλα ζώα	64
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Διαδρομές της γύρης, ταξίδια των σπόρων. Ο πολλαπλασιασμός των φυτών	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Εμείς και το περιβάλλον σήμερα	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Η ρύπανση του αέρα	71
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Απορρίμματα: Υπάρχουν λύσεις!.....	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. Το νερό, πολύτιμες σταγόνες.....	77
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. Θέλουμε καθαρές θάλασσες και ακτές!	79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. Τα δάση εκπέμπουν σήμα κινδύνου	81
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11. Το πράσινο στις πόλεις	84
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12. Ζώα που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν	86
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	88

ΕΝΟΤΗΤΑ 4. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΑΣ (Οικονομία και Επαγγέλματα)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Εργαζόμαστε όλοι!	90
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Επαγγέλματα της στεριάς και της θάλασσας	92
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Βιομηχανία και επαγγέλματα	94
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Επαγγέλματα που προσφέρουν υπηρεσίες	97
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Πολλά επαγγέλματα, ένα προϊόν	99
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	102

ΕΝΟΤΗΤΑ 5. ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΧΟΥΜΕ ΤΟ ΣΩΜΑ ΜΑΣ (Άτομο - Άνθρωπος)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Το σώμα μας	104
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Φροντίζω το σώμα μου	108
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	112

ΕΝΟΤΗΤΑ 6. ΜΕΛΕΤΑΜΕ ΤΟΝ ΦΥΣΙΚΟ ΚΟΣΜΟ (Φυσικές Επιστήμες)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Αναμειγνύουμε υλικά	114
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Πώς διαχωρίζουμε μείγματα;	117
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Πώς μετράμε τη θερμοκρασία των σωμάτων;	119
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Πού υπάρχει αέρας;	122
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Πάγος - νερό - υδρατμοί: Τι μένει ίδιο, τι αλλάζει;	125
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Το φως ταξιδεύει ... και «συναντά» σώματα	130
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	132

ΕΝΟΤΗΤΑ 7. ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΟΥΜΕ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΜΑΣΤΕ (Επικοινωνία και Ενημέρωση)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Διαφορετικοί λαοί, διαφορετικές γλώσσες	134
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Διαβάζουμε εφημερίδες, περιοδικά και βιβλία	136
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Ακούμε ραδιόφωνο, παρακολουθούμε τηλεόραση	139
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Νέοι «δρόμοι» επικοινωνίας και ενημέρωσης	142
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Ενημερωνόμαστε με πολλούς τρόπους	144
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Γινόμαστε μικροί ερευνητές	146
ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ	149
ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ	150

- Γεια σου! Με λένε Αριάδνη. Εσένα;
- Εμένα με λένε
- Θα είμαστε μαζί όλη τη χρονιά. Με οδηγό το βιβλίο που κρατάς και συνεργάτες τους συμμαθητές σου και τον δάσκαλό σου θα ερευνήσουμε τον κόσμο γύρω μας. Στο «ταξίδι» μας αυτό θα χρειαστεί να κάνουμε έρευνες, να γράψουμε κείμενα, να φτιάξουμε σχέδια και κατασκευές, να διαβάσουμε βιβλία, να εργαστούμε σε υπολογιστές, να χρησιμοποιήσουμε υλικά, χάρτες, λεξικά, να μιλήσουμε με γνωστούς μας, με ειδικούς, με επιστήμονες, να πραγματοποιήσουμε επισκέψεις και εκδρομές. Το «ταξίδι», όμως, της ανθρώπινης γνώσης... δεν τελειώνει ποτέ. Εξαρτάται και από μας πόσο μακριά θα φτάσουμε.

Λίγα λόγια για το βιβλίο

Το βιβλίο σου

Έχει οκτώ ενότητες που είναι χωρισμένες σε κεφάλαια. Στην αρχή κάθε κεφαλαίου μπορούμε να διαβάσουμε τον τίτλο του και ακριβώς από κάτω με δυο λόγια όσα θα μελετήσουμε σ' αυτό.

Κάθε ενότητα

Έχει το δικό της σύμβολο και χρώμα, για να ξεχωρίζει από τις άλλες. Περιέχει το «χάρτη από λέξεις», τα κεφάλαια και την ανασκόπηση.

Κάθε κεφάλαιο

Περιέχει ατομικές και ομαδικές δραστηριότητες. Έτσι, άλλοτε θα εργαζόμαστε μόνοι μας, άλλοτε με την ομάδα μας και άλλοτε όλοι οι μαθητές της τάξης μαζί. Στην προσπάθειά μας αυτή βοηθός και συνεργάτης θα είναι ο δάσκαλός μας.

Το «Αξίζει να διαβάσουμε»

Είναι ένα κείμενο στο τέλος κάθε κεφαλαίου, όπου θα βρίσκουμε, συνήθως, συγκεντρωμένα όσα συζητήσαμε στην τάξη.

Στην «Ανασκόπηση»

Θα συζητούμε για όσα μελετήσαμε και για το πώς εργαστήκαμε σε όλη την ενότητα.

Ο «χάρτης» από λέξεις

Είναι ένα σχήμα με λέξεις που τη σημασία τους θα συζητήσουμε στις δραστηριότητες και τα κείμενα της ενότητας. Πολλές απ' αυτές έχουν σχέση μεταξύ τους. Θα συμπληρώνουμε τον «χάρτη» όταν ολοκληρώνεται η ενότητα.

Στο Τετράδιο Εργασιών

Θα βρούμε κι άλλες δραστηριότητες (έρευνες, προβλήματα, παιχνίδια, κατασκευές κ.ά.) για κάθε ενότητα. Κάποιες από αυτές είναι ομαδικές και κάποιες άλλες ατομικές.

Το γλωσσάριο

Βρίσκεται στο τέλος του βιβλίου και περιέχει σε αλφαβητική σειρά κάποιες λέξεις μαζί με την εξήγησή τους, που ίσως συναντάμε για πρώτη φορά.

Εργαζόμαστε με την ομάδα μας και, ανάλογα με τη δραστηριότητα, εκφράζουμε τις απόψεις μας, ερευνούμε, συζητούμε, συγκρίνουμε, καταγράφουμε στο σημειωματάριό μας κ.ά.

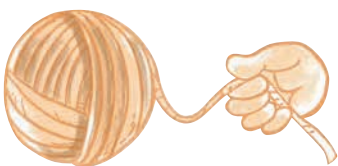
«Ένα βήμα πιο πέρα»

Μας δίνεται ένα θέμα, που για να το ερευνήσουμε, χρειάζεται να σχεδιάσουμε πού θα ψάξουμε μέσα και έξω από την τάξη μας.

«Η δική μας ερώτηση»

Αφού συζητήσουμε στην ομάδα μας, διατυπώνουμε μια ερώτηση σχετική με το θέμα που μελετούμε.

«Ο μίτος της Αριάδνης»

Όταν ολοκληρώνουμε μια ενότητα, συζητούμε «πώς φτάσαμε ως εδώ», δηλαδή πώς εργαστήκαμε στην ομάδα, τι δυσκολίες συναντήσαμε, ποιες πηγές χρησιμοποιήσαμε, τι θα θέλαμε να κάνουμε ακόμα κ.ά.

Στο «Τετράδιο Εργασιών» υπάρχει δραστηριότητα σχετική με το κεφάλαιο που μελετήσαμε.

Το σημειωματάριό μας

Θα το χρησιμοποιούμε μαζί με το βιβλίο μας και το Τετράδιο Εργασιών για να σημειώνουμε τις παρατηρήσεις μας, τα συμπεράσματά μας, τα αποτελέσματα της έρευνάς μας..., είτε εργαζόμαστε ατομικά είτε ομαδικά.

Ένας «χάρτης» από λέξεις

ΕΛΛΑΔΑ

χωρίζεται σε

γεωγραφικά διαμερίσματα

το δικό μας είναι

έχει

έχει

νησιά:

.....
.....
.....
.....

Βουνά:.....

.....
.....

ποτάμια:.....

.....
.....

λίμνες:.....

.....
.....

νομούς:.....

.....
.....

ο δικός μας νομός είναι

έχει

έχει

πρωτεύουσα:

.....

πόλεις:.....

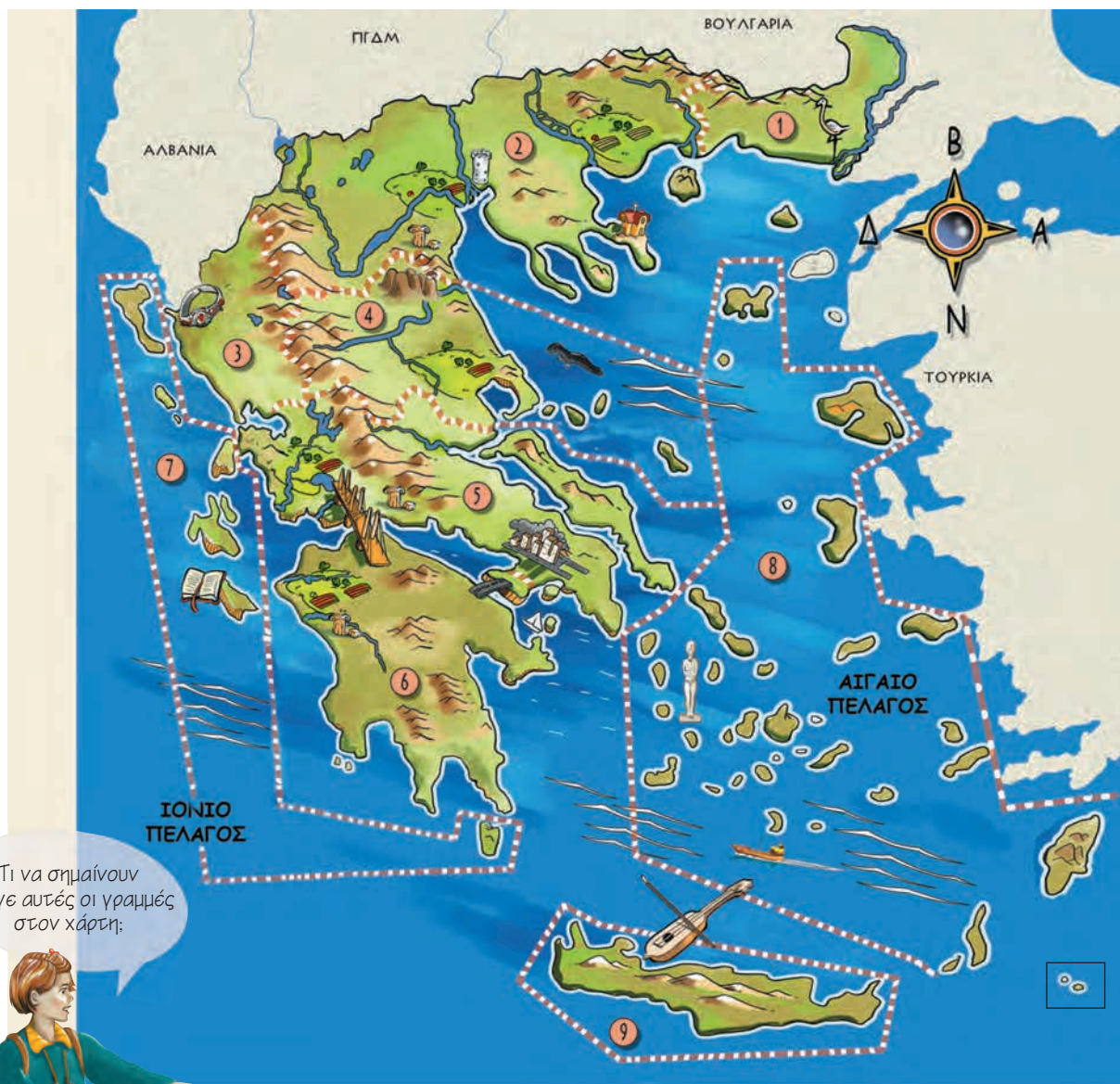
.....
.....

χωριά:.....

.....
.....

Κεφάλαιο 1: Πρώτη γνωριμία με την Ελλάδα

Τα καλοκαίρια ο Σωτήρης, ο ξάδερφος της Αριάδνης, συνήθως τα περνά στην Κρήτη. Εκεί συναντά φίλους του που έρχονται από τη Θράκη και την Ήπειρο. Εμείς από ποιες περιοχές της χώρας μας έχουμε φίλους;

Τι να σημαίνουν άραγε αυτές οι γραμμές στον χάρτη;

Χάρτης 1: Ένας χάρτης της Ελλάδας

Ποιες πληροφορίες μάς δίνει ο χάρτης 1 για τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας;

Χωριζόμαστε σε ομάδες. Διαβάζουμε τα κείμενα που ακολουθούν. Καθένα μιλά για ένα γεωγραφικό διαμέρισμα της Ελλάδας. Παρατηρούμε τι αριθμό έχει το κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα στον χάρτη 1 της Ελλάδας και συμπληρώνουμε τον αριθμό αυτό, παρακάτω, όπου ταιριάζει.

Η **Θράκη** απλώνεται ανάμεσα σε δύο μεγάλα ποτάμια: τον Νέστο δυτικά και τον Έβρο ανατολικά. Είναι ένα σταυροδρόμι λαών και πολιτισμών, όπως και όλη η Ελλάδα.

Το όνομα **Μακεδονία** έχει ρίζα ελληνική. Μακεδνός ή Μακεδανός σημαίνει στα αρχαία ελληνικά μακρύς, ψηλός. Στη Μακεδονία γεννήθηκε ο Μέγας Αλέξανδρος.

Λένε ότι, πριν από πάρα πολλά χρόνια, στη θέση που βρίσκεται σήμερα η **Θεσσαλία** υπήρχε μια μεγάλη λίμνη. Ύστερα από κάποιο σεισμό έγινε το μεγάλο φράγμα των Τεμπών και το νερό της λίμνης χύθηκε στη θάλασσα. Έτσι δημιουργήθηκε η πεδιάδα της Θεσσαλίας.

Οι άνθρωποι που κατοικούσαν τα αρχαία χρόνια στην **Ήπειρο** ονομάζονταν Σελλοί ή Ελλοί. Από αυτούς λέγεται ότι πήραν το όνομά τους οι Έλληνες.

Η **Στερεά Ελλάδα** λέγεται και Ρούμελη. Εκεί βρίσκεται η πρωτεύουσα της Ελλάδας, η Αθήνα.

Η **Πελοπόννησος** έχει σχήμα πλατανόφυλλου και πήρε το όνομά της από το μυθικό βασιλιά της Ολυμπίας, τον Πέλοπα. Λέγεται και Μοριάς.

Η Κρήτη είναι το μεγαλύτερο νησί της Ελλάδας. Βρίσκεται ανάμεσα στην Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική. Είναι το σταυροδρόμι τριών ηπείρων.

Τα Νησιά του Ιονίου Πελάγους είναι επτά και γι' αυτό ονομάζονται και Επτάνησα. Σε ένα από αυτά, στη Ζάκυνθο, γεννήθηκε ο Διονύσιος Σολωμός, ο ποιητής που έγραψε τον εθνικό μας ύμνο.

Τα Νησιά του Αιγαίου Πελάγους είναι οι Κυκλάδες, τα Δωδεκάνησα και τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου.

Βρίσκουμε στον χάρτη 1 του βιβλίου μας το γεωγραφικό διαμέρισμα όπου κατοικούμε. Πάνω στον χάρτη κινούμε το δάχτυλό μας ακολουθώντας τα όρια του διαμερίσματος.

«Διαμερίσματα και στις πολυκατοικίες, διαμερίσματα και στον χάρτη!»

Αξίζει να διαβάσουμε

Η Ελλάδα χωρίζεται σε εννέα μικρότερες περιοχές, που ονομάζονται γεωγραφικά διαμερίσματα. Αυτά είναι: η Θράκη, η Μακεδονία, η Ήπειρος, η Θεσσαλία, η Στερεά Ελλάδα, η Πελοπόννησος, τα Νησιά του Αιγαίου Πελάγους, η Κρήτη και τα Νησιά του Ιονίου Πελάγους.

Σε ποια γεωγραφικά διαμερίσματα ανήκουν τα μέρη που επισκεφθήκαμε σε κάποιο ταξίδι μας;

Κεφάλαιο 2: Γνωρίζουμε καλύτερα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας

Ο Σωτήρης θέλει να πάει από την Κρήτη στην Ήπειρο, για να συναντήσει τον φίλο του που ήταν μαζί στις διακοπές. Πριν φύγει κοίταξε τον χάρτη της Ελλάδας, για να δει πού είναι και πώς είναι η Ήπειρος. Τι είδε στον χάρτη;

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΠΕΔΙΑΔΕΣ
- ΒΟΥΝΑ
- ΠΟΤΑΜΙΑ
- ΟΡΙΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ

Χάρτης 2: Γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας

Παρατηρούμε τον χάρτη 2 και συζητούμε τι πληροφορίες μάς δίνει ένας γεωμορφολογικός χάρτης της Ελλάδας. Συμβουλευόμαστε επίσης το υπόμνημά του.

Πώς χωρίστηκε η Ελλάδα σε γεωγραφικά διαμερίσματα; Είχε κάποια σημασία η μορφή του εδάφους στον χωρισμό αυτό;

Η οροσειρά της Πίνδου είναι ένα φυσικό σύνορο που χωρίζει τη Μακεδονία από την Ήπειρο και την Ήπειρο από τη Θεσσαλία.

Αναζητούμε στον γεωμορφολογικό χάρτη και άλλα τέτοια φυσικά σύνορα μεταξύ των γεωγραφικών διαμερισμάτων (ποτάμια, θάλασσες, κόλπους, ακτές...).

Ερευνούμε - Συζητούμε - Καταγράφουμε

Κάθε ομάδα επιλέγει ένα γεωγραφικό διαμέρισμα της Ελλάδας.

Το γεωγραφικό διαμέρισμα που επέλεξε η ομάδα μας:

Εγώ λέω να συμβουλευτώ και τον γεωμορφολογικό χάρτη της Ελλάδας που υπάρχει στην τάξη μας.

Πού βρίσκεται στον χάρτη;

Ποια μεγάλα βουνά, πεδιάδες, ποτάμια, λίμνες έχει;

Ποια είναι τα γειτονικά του διαμερίσματα;

Από ποια θάλασσα βρέχεται;

Ανακοινώνουμε στην τάξη όσα μελετήσαμε.

► Παρατηρούμε τον γεωμορφολογικό χάρτη της Ελλάδας και συγκρίνουμε ένα ηπειρωτικό γεωγραφικό διαμέρισμα, όπως η Μακεδονία, με ένα νησιωτικό, όπως τα Νησιά του Ιονίου Πελάγους.

► Βρίσκουμε ομοιότητες και διαφορές στα γεωμορφολογικά τους χαρακτηριστικά.

Αξίζει να διαβάσουμε

Η Ελλάδα είναι μια χερσόνησος με πολλά νησιά γύρω της.

Ταξιδεύοντας στην Ελλάδα, από το ένα γεωγραφικό διαμέρισμα στο άλλο, σίγουρα δε θα συναντήσουμε μπροστά μας διαχωριστικές γραμμές και σύνορα. Αυτά βρίσκονται στους χάρτες και μας βοηθούν να τους μελετούμε. Μελετώντας τον γεωμορφολογικό χάρτη θα διαπιστώσουμε ότι ανάμεσα στα γεωγραφικά διαμερίσματα υπάρχουν μεγάλες οροσειρές, ποτάμια και θάλασσες που αποτελούν τα φυσικά τους σύνορα.

Ο χώρος της ελληνικής χερσονήσου, η στεριά, ονομάζεται ηπειρωτική Ελλάδα. Τα διαμερίσματα της ηπειρωτικής Ελλάδας είναι.....

Γύρω τους απλώνονται πολλά μικρά και μεγάλα νησιά, η νησιωτική Ελλάδα. Τα διαμερίσματα της νησιωτικής Ελλάδας είναι.....

